

Vaihtoehtoisten polttoaineiden vertailuhinnoista annettavat tiedot

TRAFICOM/166286/03.04.03.00/2020

Määräyksen tausta ja säädöserusta

Tällä määräyksellä Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset käyttäjille annettavista tiedoista vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja toisiinsa ja muihin liikennepolttoaineiden hintoihin vertailemalla jakeluasemilla esittäessä. Tämän määräyksen mukainen hintavertailu esitetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU mukaisesti tarpeen mukaan, ja hinnat esitetään ja määritellään yhteisellä menetelmällä vaihtoehtoisten polttoaineiden yksikköhintojen vertailua varten kuluttajien tietoisuuden lisäämiseksi ja polttoaineiden hintojen ilmoittamiseksi avoimesti ja johdonmukaisesti kaikkialla Euroopan Unionissa, kuten asiasta komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/732 on säädetty.

Laki liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta (478/2017, jäljempänä jakeluinfralaki) on tullut voimaan 1 päivänä elokuuta 2017. Lain 6 § 1 momentin mukaan, jos toiminnanharjoittaja ilmoittaa vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja niitä vertailemalla, ei näiden tietojen esittäminen saa johtaa polttoaineiden käyttäjiä harhaan eikä aiheuttaa sekaannusta.

Määräyksenantovaltuus perustuu lain 6 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista käyttäjille annettavista tiedoista. Lailla on pantu osaltaan täytäntöön vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/94/EU, jäljempänä jakeluinfradirektiivi.

Jakeluinfradirektiivin 7 artiklan 3 alakohdan mukaan ilmoitettaessa polttoaineiden, etenkin maakaasun ja vedyn, hintoja polttoaineiden jakeluasemalla, on tarpeen mukaan esitettävä tiedotustarkoituksessa yksikköhintoja koskeva vertailu. Näiden tietojen ilmoittaminen ei saa johtaa käyttäjää harhaan tai aiheuttaa sekaannusta. Jakeluinfradirektiivin 7 artiklan 3 alakohdassa annetaan lisäksi komissiolle valta hyväksyä täytäntöönpanosäädöksillä yhteinen menetelmä vaihtoehtoisten polttoaineiden yksikköhintojen vertailua varten kuluttajien tietoisuuden lisäämiseksi ja polttoaineiden hintojen ilmoittamiseksi avoimesti ja johdonmukaisesti kaikkialla unionissa. Tämän perusteella on 17 päivänä toukokuuta 2018 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/732 (jäljempänä täytäntöönpanoasetus) yhteisestä menetelmästä vaihtoehtoisten polttoaineiden yksikköhintojen vertailua varten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU mukaisesti, jonka liitteessä on vahvistettu yhteinen menetelmä, jossa polttoaineiden hinnat ilmaistaan käytössä olevassa valuutassa sataa kilometriä kohti.

Täytäntöönpanoasetuksen soveltaminen alkaa 7 joulukuuta 2020.

Täytäntöönpanoasetuksen mukainen polttoaineiden vertailuhintojen määrittely säätää minimitason esittämistavasta ja taustamäärittelyistä. Muutoin vertailuhintojen esittämisestä määrääminen ja taustamäärittelyt on jätetty kansallisten toimenpiteiden varaan. Jotta vertailuhintojen esittäminen olisi johdonmukaista ja yhtenäistettyä sekä polttoaineiden käyttäjille yksinkertaista ja helppoa, on katsottu tärkeäksi täydentää Liikenne- ja viestintävirastolle jakeluinfralaissa annetun määräyksenantovaltuuden puitteissa vertailuhintojen esittämisen ja määrittelytapoja.

Tämän määräyksen tavoitteena on antaa täytäntöönpanoasetusta (EU) 2018/732 täydentävä säädös, jolla määrätään lain 478/2017 6 § 2 momentin perusteella käyttäjille annettavista tiedoista. Määräyksessä kuvataan myös määrittelytavat Suomessa täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/732 liitteen kohdassa 2 mainituille jäsenvaltioiden vahvistamien keskenään ainakin painon ja tehon suhteen vertailukelpoisten

mutta polttoaineen osalta erilaisten henkilöautomallien otoksesta, sekä kohdassa 3b mainituille jäsenvaltioiden määrittämille bensiini- tai dieselsekoitteisten biopolttoaineiden kulutusarvoille sataa kilometriä kohti.

Määräyksen valmistelu

Määräysluonnos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa. Määräyshankepäättöksen antamisesta on tiedotettu Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedostuslistalle ilmoittautuneille. Sidosryhmillä ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus kommentoida hanketta valmistelun edetessä.

Määräysluonnoksesta on pyydetty kirjalliset lausunnot ajalla 18.-29.5.2020. Lausuntopyyntö on julkaistu lisäksi Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla.

Määräys toimitetaan kirjallisena komissiolle Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU 11 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä on rajallisia taloudellisia vaikutuksia, jos toiminnanharjoittaja päättää esittää vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja jakeluasemallaan vertaillen. Määräyksellä on vaikutuksia kansalaisten toimintaan sekä ympäristöön. Yhdenmukainen menetelmä vaihtoehtoisten polttoaineiden yksikköhintojen esittämiseksi lisää kansalaisten tietoisuutta vaihtoehtoisista polttoaineista ja edistää tavoitetta hiilineutraalimman liikenteen saavuttamisesta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Jakeluinfradirektiivin 7 artiklan 3 alakohdan mukaisesti polttoaineiden jakeluasemalla esitettävä yksikköhintoja koskeva vertailu on tehtävä tarpeen mukaan tiedotustarkoituksessa. Tällä katsotaan tarkoitettavan tilannetta, jossa toiminnanharjoittaja (polttoaineen jakelija tai muu jakeluasemalla toimintaa harjoittava taho) polttoaineiden käyttäjien kannalta tunnistaa tarpeen esittää hintatietoja vertaillen, jotta käyttäjät voisivat paremmin arvioida markkinoilla saatavilla olevien eri polttoaineiden suhteellisia hintoja. Suosituksena on, että toiminnanharjoittajat, joilla on vähintään 30 jakeluasemaa, esittäisivät tiedon kymmenellä prosentilla miehitetyistä tai vaihtoehtoisia polttoaineita jakelevista asemistaan (tai vastaavalla määrällä asemia). Määräyksen kohdissa 3.1, 3.2 ja 3.3 määriteltyjen ajoneuvo-otosten ja kulutuksien, sekä neljännesvuosittain päivittyvien polttoaineiden keskihintojen perusteella lasketaan neljännesvuosittain päivittyvät vertailuhinnat ajettua sataa kilometriä kohden hintavertailua varten. Hintavertailussa ja sen pohjana ei lähtökohtaisesti käytetä jakeluaseman kyseessä olevan hetken polttoainehintoja, vaan historiatietoihin perustuvia keskiarvohintoja vertailtaville polttoaineille. Määräys ei kuitenkaan estä jakeluaseman senhetkisten polttoainehintojen esittämistä muiden lakisääteisten esitystapojen lisäksi myös samassa muodossa kuin määräyksen mukaisessa hintavertailussa.

Täytäntöönpanoasetuksen mukaan hintavertailun hinnat tulee ilmoittaa yksikössä EUR/100 km, ja näiden hintojen laskennan pohjana ovat

1. ” jäsenvaltioiden vahvistamien keskenään ainakin painon ja tehon suhteen vertailukelpoisten mutta polttoaineen osalta erilaisten henkilöautomallien otokset”, joiden määrittelytavat on kuvattu määräyksen kohdassa 3.2.

2. ” kunkin ajoneuvon polttoaineen kulutus sataa kilometriä kohti siten kuin se ilmoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/46/EY (1) 18 artiklassa tarkoitettussa ajoneuvojen vaatimustenmukaisuustodistuksessa”,
3. ”jäsenvaltioiden määrittämät bensiini- tai dieselsekoitteisten biopolttoaineiden kulutusarvot sataa kilometriä kohti, jos sellaisia on”, joiden määrittelytavat on kuvattu määräyksen kohdassa 3.3.
4. ”polttoaineen markkinahinnat yksikköä kohti, keskimääräinen hinta laskelman ajankohtaa edeltävältä enintään vuosineljänneksen pituiselta ajalta”, joiden määrittelytavat on kuvattu määräyksen kohdassa 3.1.

Hintavertailu koskee jakeluinfraissa määriteltäviä vaihtoehtoisia polttoaineita. Määräyksen mukaan hintavertailussa on esitettävä vertailuhinnat ainakin liikenteessä eniten käytetyille vaihtoehtoisille polttoaineille sekä vertailutarkoituksen perusteella myös ainakin bensiinille (E10) ja dieselpolttoaineelle (B7). Vaikka jakeluinfraissa on erikseen mainittu vety ja nestekaasu (LPG), ne on jätetty pois hintavertailun pakollisista polttoaineista, koska tarjontaa tai kysyntää liikennekäytössä ei niille Suomessa määräyksen kirjoittamishetkellä ole. Polttoaineen on oltava mukana vertailussa, jos Suomessa on edellisen kokonaisen vuosineljänneksen aikana ollut merkittävässä määrin myynnissä vaihtoehtoista polttoainetta, ja edellisen kalenterivuoden aikana on myyty ko. polttoaineelle hyväksyttyjä autoja.

Kohdassa 1.1 todetaan määräyksen tarkoitus ja, että määräyksenantovaltuus perustuu liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta annetun lain (478/2017) 6 §:n 2 momenttiin.

Kohdassa 1.2 soveltamisalaksi määritellään tilanteet, joissa toiminnanharjoittaja katsoo, että on tarpeen esittää jakeluasemilla vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja niitä vertailemalla. Jos toiminnanharjoittaja päättää esittää hintoja vertaillen, on toiminnanharjoittajan muodostettava polttoaineiden jakeluasemalla esitettävä yksikköhintoja koskeva vertailu, jonka muodostamisessa ja esittämisessä on noudatettava määräyksen vaatimuksia. Lain 478/2017 6 § mukaan tietojen esittäminen ei saa johtaa polttoaineiden käyttäjiä harhaan eikä aiheuttaa sekaannusta, jos toiminnanharjoittaja ilmoittaa vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja niitä vertailemalla.

Kohdan 1.3 määritelmät tulevat pääasiassa laista liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta (478/2017). Lisäksi määräyksessä on ollut tarpeen määritellä jakeluasema, komission täytäntöönpanoasetus, WLTP, henkilöautomalli ja hintavertailu.

Kohdassa 2 määrätään, että esitettäessä vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja vertailemalla, tulee noudattaa komission täytäntöönpanoasetusta, jota tässä määräyksessä soveltuvin osin täsmennetään. Kyseessä on informatiivinen kohta, jolla selvennetään toiminnanharjoittajalle vertailuhintojen esittämistä koskevaa unionin lainsäädäntöä ja siten määräyksen ja komission täytäntöönpanoasetuksen suhdetta toisiinsa. Komission täytäntöönpanoasetus on Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, ja määräyksellä on tarkoitus täydentää kansallisesti täytäntöönpanoasetuksen vaatimuksia.

Kohdassa 3.1 täsmennetään, miten vertailuhintatiedot tulee esittää, jos jakeluasemilla esitetään vaihtoehtoisten polttoaineiden hintoja vertailemalla. Oleellista on, että taulukkomuotoinen esitystapa on näkyvillä riittävän usein ja pitkään, selkeä ja kaikille aseman käyttäjille näkyvä. Esitettyjen vertailutietojen on perustuttava täytäntöönpanoasetuksen mukaisiin vuosittain päivitettäviin ajoneuvo-otoksiin ja neljännesvuosittain päivitettäviin polttoaineiden hintatilastoihin (”polttoaineen hinta tavanomaisissa yksiköissä on keskimääräinen hinta laskelman ajankohtaa edeltävältä enintään vuosineljänneksen pituiselta ajalta”), ottaen huomioon niiden määrittelyyn, laskentaan ja esille saattamiseen vaadittava aika. Valtion tilastointiviranomainen (Tilastokeskus) tuottaa polttoaineiden ja sähkön hinnoista säännöllistä tilastotietoa,

johon polttoaineiden vertailuhintojen on perustuttava. Jos Tilastokeskus ei jonkin polttoaineen hintoja tilastoi, voidaan keskihinnan määrittämisessä käyttää muiden lähteiden tilastoja kyseessä olevan polttoaineen hinnoista Suomessa. Yhdenmukaisuuden ja määritelmien yksiselitteisyyden takaamiseksi vertailussa käytettävän sähkön hinnan on perustuttava tiettyihin tilastokeskuksen tilastoihin pientalossähkön hintoihin. Jotta vertailu olisi mahdollisimman yhdenmukaista ja jakeluinfradirektiivin 7 artiklan 3 alakohdassa mainittu tiedotustarkoitus täyttyisi, esitettäessä hintoja vertaillen, on vertailussa näytettävä ainakin bensiini-, diesel-, sähkö-, sekä maakaasu- ja biokaasukäyttöisten henkilöautojen otoksiin perustuvat polttoaineiden vertailuhinnat täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti, eli euroina ajettua 100 kilometriä kohden. Otokset muodostetaan määräyksen kohdassa 3.2 esitetyllä tavalla. Selkeyden vuoksi vertailun yhteydessä on ilmoitettava minkä vuoden ajoneuvo-otoksiin ja vuosineljänneksen polttoainehintoihin vertailuhinnat perustuvat, sekä se, mihin tilastoon hinta perustuu, jos jonkin vertailuhinnan pohjatietona käytetään jotakin muuta, kuin Tilastokeskuksen tilastoa. On huomattavaa, että määräys ei vaikuta tavanomaiseen polttoaineiden yksikköhintojen ilmoittamiseen eikä hintojen vertailu perustu polttoaineiden hintaan ilmoittamishetkellä.

Kohdassa 3.2 määritellään hintavertailussa käytettävien henkilöautomallien otokset Suomessa. Perusteena on komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/732 liite, jonka mukaan jäsenvaltiot vahvistavat keskenään ainakin painon ja tehon suhteen vertailukelpoiset mutta polttoaineen osalta erilaisten henkilöautomallien otokset. Otokset perustuvat Suomessa edellisen kalenterivuoden aikana eniten myydyn henkilöautosegmentin myydyimpiin automalleihin. Henkilöautosegmentillä viitataan yleisesti Suomessa ja Euroopan autoalalla käytössä oleviin henkilöautojen segmentteihin (A, B, C, D, E, F, S, JS, JM, JL, M), joihin myös komissio on osaltaan ottanut kantaa päätöksessään N:o IV/M.104 – HYUNDAI/KIA¹. Jos ajoneuvo ei selvästi kuulu johonkin edellä mainittuun segmenttiin, se jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Polttoaineiden kustustietojen laskemisessa on käytettävä ajoneuvojen vaatimustenmukaisuustodistuksissa ilmoitettuja polttoaineenkulutusarvoja, jotka perustuvat WLTP-testimenetelmään (World Harmonised Light Vehicles Test Procedure). Eniten myydyn henkilöautosegmentin kunkin polttoaineen kohdalla kolmen myydyimmän automallin myynnillä painotettu keskiarvokulutus määritellään kullekin polttoaineelle tai käyttövoimalle. Tällä tavoin määritelty otos on hintavertailua varten riittävän hyvin myytyjä ajoneuvoja edustava, ja sille määritelty keskiarvokulutus on mahdollista laskea kohtuullisella vaivalla. Joillakin vaihtoehtoisilla käyttövoimilla on mahdollista, ettei vuodessa myytyjä automalleja ole kolmea myydyimmässäkään segmentissä. Tällöin voidaan laskennassa käyttää kolmea pienempää, mutta mahdollisimman suurta määrää automalleja.

Kohdassa 3.3 määritellään laskenta- ja määrittelytavat bensiini- tai dieselsekoitteisten biopolttoaineiden kulutusarvoille sataa kilometriä kohti, jos kyseisenlaisia polttoaineita on käytössä ja niille ei ole jo määritelty WLTP-testimenetelmän mukaista kulutusta. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/732 liitteen mukaan jäsenvaltiot määrittelevät bensiini- tai dieselsekoitteisten biopolttoaineiden kulutusarvot sataa kilometriä kohti. Jos tässä tarkoitettavalle sekoitepolttoaineelle ei WLTP:n tai luotettavuudeltaan vastaavan muun menetelmän mukaista kulutusta ole määritelty, lasketaan sen kulutus polttoaineen tiheyden ja energiasisällön sekä vastaavien tavanomaisten liikennepolttoaineiden (bensini E10 tai diesel B7) kulutuksen, tiheyden ja energiasisällön perusteella. Oletuksena on, että kulutettava energia 100 ajettua kilometriä kohden pysyy ennallaan, eli moottorin hyötysuhde ei polttoaineen vaihtuessa muutu. Oletukseen pohjautuen on määräyksessä esitetty kaava 1, joka on eräs tapa laskea kulutus polttoaineen energiasisältöä hyväksikäyttäen. Oletukseen ja polttoaineen ominaisuuksiin perustuvia muitakin yleisesti

¹ Neuvoston asetukseen (ETY) N:o 4064/89 perustuva komission päätös (tehty 17/03/1999) keskittymän (Asia N:o IV/M.1406 - HYUNDAI / KIA) julistamisesta yhteismarkkinoille soveltuvaksi. (Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen) https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m1406_en.pdf

käytettyjä laskutapoja voidaan käyttää, kunhan polttoaineen tai sen komponenttien ominaisuudet on määritelty yleisimpien standardien vaatimusten mukaan. Näin laskemalla saatava kulutus on polttoaineiden hintavertailua varten riittävällä tarkkuudella oikea.

Määräyksen aikataulu

Määräys on tarkoitus antaa marraskuussa 2020 ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan 7.12.2020.

Määräyksestä viestiminen

Määräyshankkeen aloittamisesta on tiedotettu Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille. Määräysluonnoksesta on pyydetty kirjalliset lausunnot ajalla 18.-29.5.2020. Yhteenveto annetuista lausunnoista on esitetty erillisessä liitteessä 1. Lausuntopyyntö on julkaistu Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla. Lisäksi lausuntopyyntö on lähetetty tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille sähköpostitse. Lisäksi määräyksestä ja siihen lausuntokierroksen perusteella suunnitelluista muutoksista on tiedotettu ja keskusteltu sidosryhmätilaisuuksissa 8. ja 14.10.2020. Valmis määräys julkaistaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja Finlexissä. Määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ja erikseen sidosryhmille. Määräykseen liittyvät, säännöllisesti päivittyvät esimerkkilaskelmat ja –määrittelyt polttoaineen hinnoista ja ajoneuvojen otoksista julkaistaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla.